

УДК 330.341.1:378.1:314.74:355.01

DOI: 10.60022/3(1)-43S

Власюк Тетяна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Vlasiuk Tetiana

PhD in Economic Sciences, Associate Professor

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

ORCID: 0000-0001-9644-8608

Пузирьова Поліна Володимирівна

доктор економічних наук, професор

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Puzyrova Polina

Doctor of Science in Economics, Professor

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0839-8730

КОНЦЕПЦІЯ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Анотація. У статті досліджено теоретичні та прикладні аспекти управління інтелектуальним капіталом закладів вищої освіти в умовах воєнних міграційних процесів. Обґрунтовано актуальність дослідження, що зумовлена суттєвими трансформаціями функціонування системи вищої освіти під впливом повномасштабної війни, вимушеної внутрішньої та зовнішньої міграції населення, релокації закладів освіти, посилення конкуренції за людський капітал і необхідності забезпечення стійкого розвитку університетів в умовах невизначеності. Узагальнено наукові підходи до трактування сутності інтелектуального капіталу та визначено особливості його формування в закладах вищої освіти.

Запропоновано авторський підхід до структури інтелектуального капіталу закладів вищої освіти, який включає людський, структурний, реляційний, інноваційний та цифровий капітал та обґрунтовано їх роль у забезпеченні конкурентоспроможності, адаптивності та інноваційного розвитку університетів. Систематизовано внутрішні та зовнішні чинники розвитку інтелектуального капіталу в умовах воєнних міграційних процесів. Визначено особливості впливу міграційних процесів на окремі складові інтелектуального капіталу.

Доведено, що поряд із негативними наслідками, пов'язаними з відтоком науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти, порушенням організаційних зв'язків, скороченням інноваційної активності та підвищенням ризиків цифрової безпеки, воєнні міграційні процеси створюють нові можливості для розширення міжнародного співробітництва, розвитку академічної мобільності, цифровізації освітнього середовища та інтеграції у глобальний науково-освітній простір.

Розроблена концепція управління інтелектуальним капіталом закладів вищої освіти в умовах воєнних міграційних процесів, яка ґрунтується на інтеграції людського, структурного, реляційного, інноваційного та цифрового капіталу й передбачає використання комплексу організаційних, кадрових, економічних, інформаційних, інноваційних і цифрових механізмів управління. Реалізація запропонованої концепції сприятиме збереженню та розвитку інтелектуального потенціалу університетів, підвищенню ефективності їх функціонування, зміцненню міжнародних зв'язків і забезпеченню довгострокової стійкості в умовах воєнних та післявоєнних трансформацій.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, заклади вищої освіти, управління інтелектуальним капіталом, воєнні міграційні процеси, людський капітал, цифровий капітал, академічна мобільність, конкурентоспроможність, сталий розвиток.

THE CONCEPT OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS INTELLECTUAL CAPITAL MANAGEMENT UNDER CONDITIONS OF WARTIME MIGRATION PROCESSES

Abstract. *The article examines the theoretical and applied aspects of intellectual capital management in higher education institutions under conditions of wartime migration processes. The relevance of the study is substantiated by significant transformations in the functioning of the higher education system caused by the full-scale war, forced internal and external migration of the population, relocation of educational institutions, intensified competition for human capital, and the need to ensure the sustainable development of universities under conditions of uncertainty. Scientific approaches to interpreting the essence of intellectual capital are generalized, and the specific features of its formation within higher education institutions are identified.*

The study proposes an author's approach to the structure of intellectual capital in higher education institutions, which includes human, structural, relational, innovation, and digital capital, and substantiates their role in ensuring the competitiveness, adaptability, and innovative development of universities. Internal and external factors influencing the development of intellectual capital under wartime migration processes are systematized. The specific impact of migration processes on individual components of intellectual capital is determined.

It is proved that, alongside the negative consequences associated with the outflow of academic staff and students, disruption of organizational relationships, reduced innovation activity, and increased digital security risks, wartime migration processes also create new opportunities for expanding international cooperation, developing academic mobility, digitalizing the educational environment, and integrating into the global scientific and educational space.

A concept of intellectual capital management for higher education institutions under wartime migration processes has been developed. The concept is based on the integration of human, structural, relational, innovation, and digital capital and involves the application of a comprehensive set of organizational, personnel, economic, informational, innovation, and digital management mechanisms. The implementation of the proposed concept will contribute to the preservation and development of the intellectual potential of universities, increase the efficiency of their functioning, strengthen international cooperation, and ensure long-term resilience under wartime and post-war transformations.

Keywords: *intellectual capital, higher education institutions, intellectual capital management, wartime migration processes, human capital, digital capital, academic mobility, competitiveness, sustainable development.*

Постановка проблеми. Сучасні трансформаційні процеси, зумовлені повномасштабною війною в Україні, спричинили суттєві зміни у функціонуванні соціально-економічних систем, зокрема сфери вищої освіти. Воєнні дії, вимушена внутрішня та зовнішня міграція населення, релокація закладів освіти, скорочення кадрового потенціалу та посилення конкуренції за людський капітал формують нові виклики для управління закладами вищої освіти (ЗВО). За таких умов особливого значення набуває проблема збереження, розвитку та ефективного використання інтелектуального капіталу як основного стратегічного ресурсу розвитку таких закладів. Інтелектуальний капітал ЗВО охоплює сукупність людського, організаційного, структурного, реляційного, цифрового та комунікаційного потенціалу, який забезпечує конкурентоспроможність освітньої установи, її адаптивність до кризових умов та здатність до сталого розвитку.

Особливої актуальності наразі набуває дослідження формування адаптивних управлінських механізмів, орієнтованих на мінімізацію втрат інтелектуального потенціалу, підтримку академічної мобільності, розвиток цифрового освітнього середовища та посилення міжнародної співпраці, що здатні забезпечити інтеграцію кадрових, інформаційних, інноваційних та організаційних ресурсів в умовах високої динамічності зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні аспекти управління інтелектуальним капіталом досліджувалися у працях вітчизняних і зарубіжних науковців.

Так, Понедільчук Т. В. [1] визначено сутнісні характеристики та структуру інтелектуального капіталу. У складі інтелектуального капіталу при цьому виділено: людський капітал – знання та вміння працівників, інноваційна освіта, структурний капітал – авторські права, патенти, внутрішні бази даних, процеси управління, споживчий капітал – бренд, репутація, стратегічні зв'язки, клієнти, договори, ринки збуту. Також сутність та складові інтелектуального капіталу досліджували Довгань

О. О. [2], Гусаковська Т. О., Святний Л. О. [3], які у складі інтелектуального капіталу окрім людського та структурного капіталу виділяють ще капітал відносин – «соціальний капітал, клієнтський капітал, марочний капітал, стратегічні зв'язки, ринки збуту, договори». Житченко Г. О. [4] визначає сутність інтелектуального капіталу як економічної категорії, а саме «як систему відносин різних економічних суб'єктів щодо раціонального стійкого його відтворення на основі прогресивного розвитку науки для конкурентоспроможного виробництва конкретних товарів, послуг, доходу, підвищення життєвого рівня працівників, вирішення проблеми нерівномірності світового та регіонального розвитку на основі персоніфікованих економічних інтересів суб'єктів». Партин Г. О., Загородній А. Г. [5] узагальнили характеристики інтелектуального капіталу, виділили бар'єри в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства, виокремили методи оцінювання інтелектуального капіталу та розробили систему показників для оцінювання основних складників інтелектуального капіталу підприємства. Сімавін П., Іващенко О. [6] дослідили сутність та ознаки інтелектуального капіталу. Яворська О. В. [7] провела «аналіз європейського досвіду розвитку біоекономіки – нової суспільної екоекономічної формації, та визначення ролі інтелектуального капіталу в її становленні за сучасних умов економічного середовища». Пригодюк О., Мартінович В., Марченко О. [8] у складі інтелектуального капіталу окрім людського та структурного капіталу виділили реляційний капітал – взаємини з партнерами, клієнтами, а також розробили систему інтеграції інтелектуального капіталу в систему інноваційно-інвестиційного менеджменту. Манн Р., Шульга О. [9] ідентифікували чинники розвитку і збереження «інтелектуального капіталу регіону задля створення дієвого фундаменту інтенсивного інноваційного розвитку суб'єктів господарювання України в повоєнний період» та окреслили напрями зупинення процесів скорочення інноваційного капіталу регіонів України через війну та соціально-економічну кризу в країні. Приймак В., Корнілова І. [10] систематизували та проаналізували існуючі методологічні підходи, методи та інструменти оцінювання інтелектуального капіталу компанії і можливості їх адаптації до сучасних викликів використання інструментарію AI.

Ареф'єв С., Лелеченко А., Ареф'єва О., Пілецька С. [11] дослідили «взаємозв'язок між інтелектуальним капіталом і забезпеченням економічної стабільності та національної безпеки, а також розглянути стратегії розвитку інтелектуального капіталу в контексті глобальних викликів». Також роль інтелектуального капіталу в умовах глобальних трансформацій розглянуто в наукових дослідженнях Турчіна С., Азаров В. [12], які виявили відмінні риси зазначеного поняття та дослідили вплив сучасних трансформацій на розвиток інтелектуальної складової. Лук'яненко О., Дворник І., Колечко Д. [13] розглянули «передумови, закономірності та особливості формування та функціонування інтелектуального капіталу з метою підтвердження гіпотези щодо визначальної ролі інтелектуального капіталу в глобальній економіці ХХІ ст.», окрім того, науковці окреслили інтелектуальну місію університетів. Науковці зазначили, що саме університети відіграють «інтегративну роль у становленні та розвитку постіндустріальних суспільств, оскільки саме в них концентрується інтелектуальний капітал, генеруються ідеї, організовуються і здійснюються НДДКР, розвиваються прогресивні форми освітньої інноваційної діяльності із безпосереднім масштабним і динамічним передаванням нових знань, акумулюється й постійно оновлюється інформаційний ресурс розвитку».

Інтелектуальний капітал ЗВО досліджували також Порев С. М., Коломицева О.В. а саме, інтелектуальний капітал і абсорбтивну здатність університетів у підприємницьких екосистемах [14]. Ступнікер Г. Л., Бабенко В. А. [15] узагальнили теоретичні підходи до дослідження економічної сутності інтелектуального капіталу ЗВО. Хаустова Є. Б. [16] розглядає інтелектуальний капітал закладу вищої освіти (ЗВО) як стратегічний ресурс його розвитку в умовах формування економіки знань. Авторкою здійснено теоретичне обґрунтування сутності інтелектуального капіталу ЗВО, уточнено його місце серед категорій «інтелектуальний потенціал», «інтелектуальні ресурси» та «інтелектуальні активи», визначено особливості його формування та використання в системі вищої освіти. Обґрунтовано взаємозв'язок між людським, організаційним (структурним) та реляційним складниками інтелектуального капіталу, а також їх вплив на конкурентоспроможність університету. Значну увагу приділено питанням оцінювання інтелектуального капіталу, визначенню показників його розвитку та механізмів управління ним в умовах інформаційної економіки. Бреус С., Чайка А. [17] описали структуру інтелектуального капіталу та окреслили вплив інтелектуального капіталу на економічну безпеку системи ЗВО. Комліченко О. О., Ротань Н. В. [18] провели оцінку розвитку складових інтелектуального капіталу в закладах освіти та особливості управління, підрозділи, відповідальні за формування і розвиток інтелектуального капіталу в закладі освіти, їх функції і види робіт.

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері дослідження інтелектуального потенціалу, недостатньо уваги приділено формуванню концептуальних засад його управлінням в закладах вищої освіти в умовах воєнних міграційних процесів, що обумовлює актуальність і наукову новизну даного

дослідження.

Метою статті є розроблення концепції управління інтелектуальним капіталом закладів вищої освіти в контексті воєнних міграційних процесів, яка ґрунтується на інтеграції людського, структурного, реляційного, цифрового та інноваційного капіталу й забезпечує формування адаптивних механізмів збереження та розвитку інтелектуального потенціалу університетів в умовах воєнних викликів, академічної мобільності та трансформації освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах формування економіки знань інтелектуальний капітал виступає одним із визначальних чинників сталого розвитку ЗВО. Саме здатність університетів генерувати, накопичувати, трансформувати та ефективно використовувати знання значною мірою визначає якість освітньої діяльності, результативність наукових досліджень, рівень інноваційності та інтеграції у міжнародний освітній і науковий простір.

В умовах воєнних міграційних процесів роль інтелектуального капіталу суттєво зростає, оскільки саме він забезпечує адаптацію ЗВО до змін зовнішнього середовища, підтримку безперервності освітнього процесу, збереження кадрового потенціалу та розвиток нових форм академічної взаємодії. Водночас вимушена міграція здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників, релокація університетів, трансформація комунікаційних процесів та цифровізація освітньої діяльності зумовлюють необхідність перегляду традиційних підходів до управління інтелектуальним капіталом і формування нових механізмів його розвитку.

Науковці [1, 5] у складі інтелектуального капіталу виділяють людський, структурний та споживчий капітал, також деякі науковці окрім зазначених складових виділяють ще капітал відносин [2-3], реляційний капітал [8], міжнародний капітал [7]. Узагальнення результатів досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців дозволяє стверджувати, що міжнародний капітал є складовою частиною всіх зазначених структурних елементів, а отже інтелектуальний капітал ЗВО варто трактувати як інтегровану систему людського, структурного, реляційного, інноваційного та цифрового капіталу, взаємодія яких забезпечує збереження, відтворення, розвиток і ефективне використання інтелектуального потенціалу університету, його адаптивність, конкурентоспроможність та стійкість до зовнішніх викликів в умовах динамічних соціально-економічних трансформацій. Отже, кожна із зазначених складових інтелектуального капіталу формує окремий напрям створення конкурентних переваг університету, а їх взаємодія забезпечує синергетичний ефект розвитку освітньої та наукової діяльності.

Людський капітал – сукупність знань, компетентностей, професійного досвіду, творчих здібностей, наукового потенціалу, цифрових навичок та мотиваційних характеристик науково-педагогічних працівників, дослідників, здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу, які забезпечують створення, передачу, накопичення та використання знань для досягнення стратегічних цілей університету. Структурний капітал варто розглядати як внутрішні організаційні ресурси, управлінські механізми, нормативно-методичне забезпечення, об'єкти інтелектуальної власності та корпоративні знання, які створюють умови для ефективного функціонування, збереження та примноження інтелектуального потенціалу університету незалежно від кадрових змін. Реляційний капітал характеризується системними стійкими взаємовідносинами університету із зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами, що ґрунтується на довірі, партнерстві, репутації та взаємовигідній співпраці й забезпечує розширення можливостей освітньої, наукової та інноваційної діяльності в національному та міжнародному середовищі. Інноваційний капітал – це сукупність інтелектуальних ресурсів, наукових результатів, дослідницьких компетентностей, технологій, організаційних рішень та механізмів трансферу знань, які забезпечують створення, впровадження та комерціалізацію інновацій, сприяють підвищенню конкурентоспроможності університету та його інтеграції до глобального освітньо-наукового простору. Цифровий капітал – це не лише наявні цифрові ресурси, але й інформаційно-комунікаційна інфраструктура, цифрові компетентності учасників освітнього процесу, електронні платформи, сервіси та дані, що забезпечують безперервність освітньої, наукової та управлінської діяльності, підвищують адаптивність університету до кризових умов та створюють передумови для розвитку цифрової екосистеми знань.

Варто зазначити, що формування та розвиток інтелектуального капіталу відбуваються під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників (рис. 1).

Рис. 1. Чинники розвитку інтелектуального капіталу ЗВО в умовах воєнних міграційних процесів

Джерело: сформовано авторами на підставі [14-18]

Наразі на інтелектуальний капітал ЗВО спричиняють значний вплив міграційні процеси, які викликані повномасштабним вторгненням росії. Вплив воєнних міграційних процесів на складові інтелектуального капіталу ЗВО наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Вплив воєнних міграційних процесів на складові інтелектуального капіталу ЗВО

Складові інтелектуального капіталу	Негативний вплив воєнних міграційних процесів	Потенційні можливості та напрями адаптації
Людський капітал	Відтік науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти, що призводить до кадрового дефіциту, зниження кадрової стабільності, втрати компетентностей та досвіду	Розвиток академічної мобільності; залучення міжнародних фахівців; формування нових моделей дистанційної та змішаної освіти
Структурний капітал	Порушення організаційних процесів; релокація ЗВО; руйнування інфраструктури; дестабілізація інформаційних систем	Цифровізація управління; розвиток електронних платформ; модернізація освітньої інфраструктури; впровадження гнучких організаційних моделей
Реляційний капітал	Послаблення традиційних партнерських зв'язків, зниження рівня комунікацій, ускладнення взаємодії зі стейкхолдерами	Розширення міжнародного партнерства, розвиток мережевої взаємодії, формування нових комунікаційних платформ, розвиток приватно-публічного партнерства
Інноваційний капітал	Скорочення фінансування наукових досліджень, зниження інноваційної активності, відтік дослідників	Активізація міжнародних грантових програм, розвиток міжуніверситетської співпраці, інтеграція у міжнародний науковий простір, стимулювання цифрових інновацій
Цифровий капітал	Фрагментація цифрового освітнього середовища, нерівномірний доступ до цифрової інфраструктури та інформаційних ресурсів, підвищення ризиків кібербезпеки, зростання витрат на підтримку цифрових систем	Розвиток хмарних технологій, цифрових платформ управління знаннями, систем кібербезпеки, цифрових компетентностей учасників освітнього процесу та міжнародної цифрової співпраці

Джерело: складено авторами

Отже, сучасні виклики одночасно виступають як джерелом значних ризиків, так і каталізатором трансформаційних змін у системі функціонування університетів. Найбільш відчутного негативного впливу зазнає людський капітал через вимушену міграцію науково-педагогічних працівників і

здобувачів освіти, що призводить до втрати компетентностей, досвіду та інтелектуального потенціалу. Тому ефективне управління інтелектуальним капіталом ЗВО в умовах воєнних міграційних процесів має ґрунтуватися на комплексному поєднанні заходів із мінімізації втрат інтелектуальних ресурсів та реалізації нових можливостей розвитку. За таких умов особливої актуальності набуває розроблення інтеграційної концепції управління інтелектуальним капіталом, яка забезпечить узгоджений розвиток людського, структурного, реляційного, інноваційного та цифрового капіталу, сприятиме збереженню інтелектуального потенціалу університетів та їх сталому функціонуванню в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

Основою концепції виступає стратегічна мета – забезпечення стійкого розвитку ЗВО шляхом формування адаптивної системи управління. Об'єктом управління в межах концепції є інтелектуальний капітал ЗВО. Суб'єктами управління виступають керівництво університету, структурні підрозділи, науково-педагогічні працівники, здобувачі освіти, роботодавці, органи державної влади, міжнародні партнери та інші стейкхолдери (рис. 2).

Результатом реалізації концепції має стати підвищення конкурентоспроможності ЗВО, збереження та примноження інтелектуального потенціалу, зміцнення міжнародних зв'язків, розвиток цифрового освітнього середовища, підвищення інноваційної активності та забезпечення довгострокової стійкості університету в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

Отже, наукова новизна дослідження полягає в розробленні авторської концепції управління інтелектуальним капіталом закладів вищої освіти, яка інтегрує людський, структурний, реляційний, інноваційний та цифровий капітал з урахуванням впливу воєнних міграційних процесів.

Висновки. В умовах воєнних міграційних процесів інтелектуальний капітал виступає одним із основних стратегічних ресурсів ЗВО, який визначає їхню здатність до адаптації, забезпечення безперервності освітньої та наукової діяльності, підтримання конкурентоспроможності та сталого розвитку. Повномасштабна війна, вимушена міграція здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників, релокація університетів, посилення цифровізації та трансформація комунікаційних процесів суттєво змінюють умови формування, використання та розвитку інтелектуального капіталу ЗВО.

Узагальнення наукових підходів дозволило обґрунтувати авторське бачення структури інтелектуального капіталу ЗВО, до складу якого запропоновано включати людський, структурний, реляційний, інноваційний та цифровий капітал. Доведено, що саме їх інтегрована взаємодія формує основу інтелектуального потенціалу університету та забезпечує синергетичний ефект розвитку освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Систематизовано внутрішні та зовнішні чинники розвитку інтелектуального капіталу ЗВО в умовах воєнних міграційних процесів, а також визначено особливості впливу міграційних процесів на кожну із його складових. Встановлено, що поряд із негативними наслідками, пов'язаними з відтоком людського капіталу, порушенням організаційних зв'язків, зниженням інноваційної активності та підвищенням ризиків цифрової безпеки, воєнні міграційні процеси створюють нові можливості для міжнародної академічної співпраці, розвитку цифрових технологій, впровадження інноваційних форм навчання та інтеграції у глобальний освітньо-науковий простір.

Розроблена концепція управління інтелектуальним капіталом ЗВО в умовах воєнних міграційних процесів ґрунтується на інтеграції людського, структурного, реляційного, інноваційного та цифрового капіталу, а також передбачає використання комплексу організаційних, кадрових, економічних, інформаційних, інноваційних і цифрових механізмів управління. Запропонована концепція сприятиме збереженню інтелектуального потенціалу університетів, підвищенню їх адаптивності до зовнішніх викликів, розвитку міжнародного партнерства та забезпеченню довгострокової стійкості їх функціонування.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованої концепції під час розроблення стратегій розвитку ЗВО, програм управління людським капіталом, цифрової трансформації, міжнародного співробітництва та інноваційного розвитку в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій.

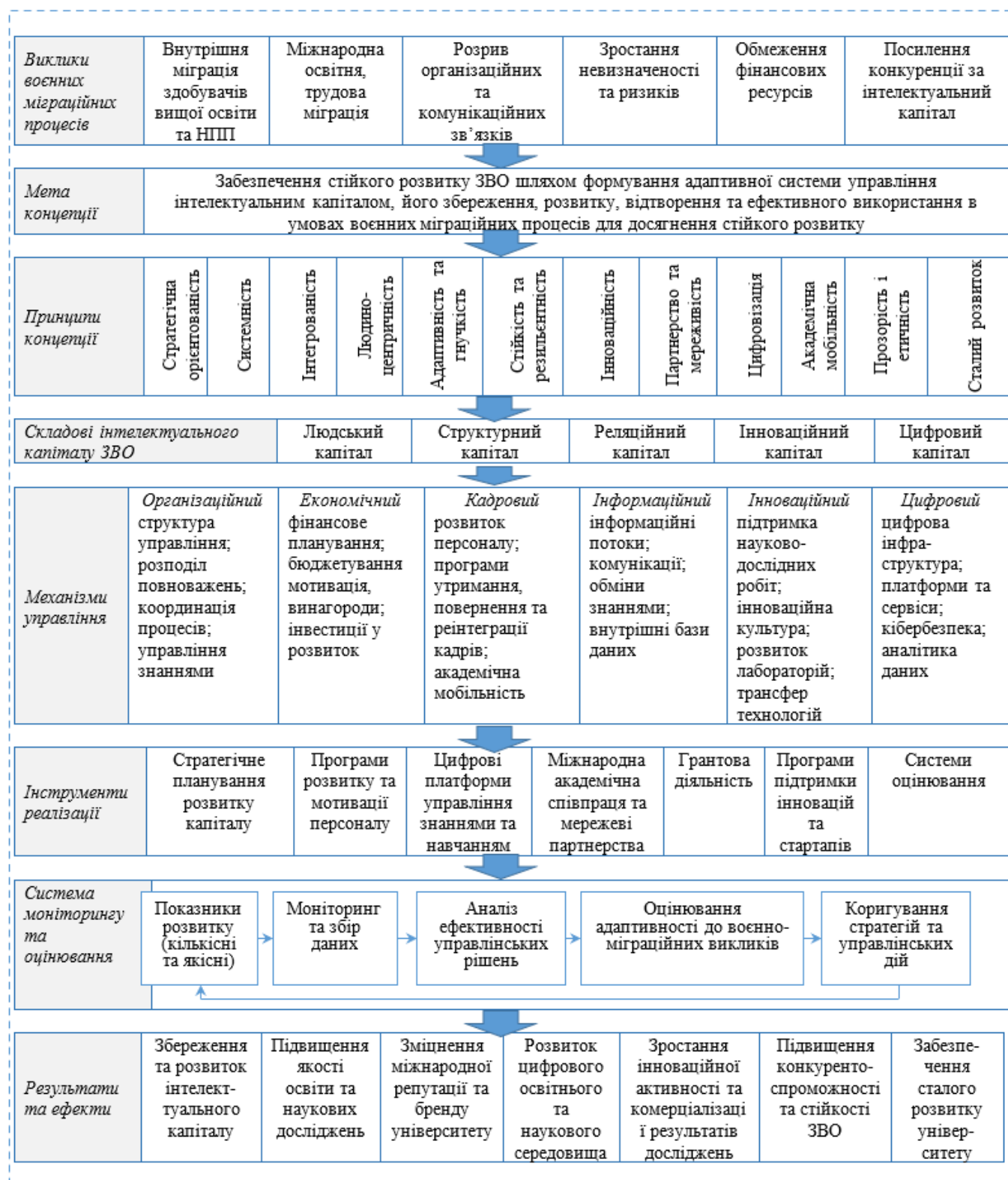

Рис. 2. Концепція управління інтелектуальним капіталом ЗВО в умовах воєнних міграційних процесів
Джерело: сформовано авторами

Перспективами подальших досліджень є розроблення системи показників оцінювання ефективності управління інтелектуальним капіталом ЗВО та побудова економіко-аналітичного інструментарію моніторингу його розвитку в умовах воєнних міграційних процесів.

Література

1. Понедільчук Т. В. Інтелектуальний капітал: сутність та методи оцінки. Ефективна економіка. 2014. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3288>
2. Довгань О. О. Сутність та особливості визначення поняття «інтелектуальний капітал». Вісник Хмельницького національного університету. 2009. № 6. Т. 2. С. 153-157.
3. Гусаковська Т. О., Святний Л. О. Інтелектуальний капітал як економічна категорія. БІЗНЕСІНФОРМ. 2025. № 1. С. 435-440. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-435-440>
4. Житченко Г. О. Сутність та визначення поняття «інтелектуальний капітал». Економіка і суспільство. 2017. № 12. С. 255-259.
5. Партин Г. О., Загородній А. Г. Інтелектуальний капітал суб'єкта господарювання: сутність, складники, методи оцінювання. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2022. № 45. С. 30-41. DOI: [10.32999/ksu2307-8030/2022-45-4](https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-45-4)
6. Сімавін П., Іващенко О. Інтелектуальний капітал підприємства: сутність поняття та основні ознаки. Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології. 2024. №3(3). DOI: [10.56197/2786-5827/2024-3-3-9](https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-3-9)
7. Яворська О. В. Інтелектуальний капітал як каталізатор процесів інтелектуалізації праці біоекономіки: європейський досвід. Галицький економічний вісник. ТНТУ. 2020. Том 65. № 4. С. 88–99. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.088
8. Пригодюк О., Мартінович В., Марченко О. Інтелектуальний капітал в системі інноваційно-інвестиційного менеджменту промислових підприємств. Розвиток міста. 2025. № 4 (08). С. 168–174. DOI: <https://doi.org/10.32782/city-development.2025.4-22>
9. Манн Р., Шульга О. Інтелектуальний капітал регіону як фактор інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. Bulletin of Sumy National Agrarian University. 2024. № 1 (97). С. 46-52. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2024.1.8>
10. Приймак В., Корнілова І. Інтелектуальний капітал в епоху штучного інтелекту. Економіка та суспільство. 2025, № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-55>
11. Ареф'єв С., Лелеченко А., Ареф'єва О., Пілецька С. Інтелектуальний капітал і його значення для забезпечення економічної стабільності та національної безпеки. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024. Том 9. № 3. С. 208 – 214. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-36>
12. Турчина С., Азаров В. Інтелектуальний капітал та інтелектуальна власність: визначення і особливості розвитку в умовах глобальних трансформацій. Економіка та суспільство. 2024. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-81>
13. Лук'яненко О., Дворник І., Колечко Д. Інтелектуальний капітал в структурі глобальної економіки. Міжнародна економічна політика. 2018. № 1 (18). С. 88-108.
14. Порев С. М., Коломицева О. В. Інноваційний потенціал, інтелектуальний капітал і абсорбтивна здатність університетів у підприємницьких екосистемах. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. 2021. № 62. С. 5–18. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.62.2021.241798>
15. Ступнікер Г. Л., Бабенко В. А. Інтелектуальний потенціал як ключовий чинник формування інтелектуального капіталу ЗВО України. Економічний простір. 2021. № 165. С. 91-95. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-16>
16. Хаустова Є. Б. Методологічні основи розвитку інтелектуального капіталу державного закладу вищої освіти: автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2019. 43 с.
17. Бреус С., Чайка А. Концептуальні засади впливу інтелектуального капіталу на економічну безпеку системи закладів вищої освіти України. Економіка та суспільство. 2025. № 80. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-132>
18. Комліченко О. О., Ротань Н. В. Управління розвитком інтелектуального капіталу в закладах освіти. Наукові записки Малої академії наук України. 2021. № 3(19). С. 38-47. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2020-19-05>

References

1. Ponedilchuk, T. V. (2014). Intelektualnyi kapital: sutnist ta metody otsinky. Efektyvna ekonomika, 6. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3288>
2. Dovhan, O. O. (2009). Sutnist ta osoblyvosti vyznachennia poniattia «intelektualnyi kapital». Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu, 6(2), 153–157.
3. Husakovska, T. O., & Sviatnyi, L. O. (2025). Intelektualnyi kapital yak ekonomichna katehoriia. BiznesInform, 1, 435–440. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-1-435-440>
4. Zhytchenko, H. O. (2017). Sutnist ta vyznachennia poniattia «intelektualnyi kapital». Ekonomika i

suspilstvo, 12, 255–259.

5. Partyn, H. O., & Zahorodnii, A. H. (2022). Intelektualnyi kapital subiekta hospodariuvannia: sutnist, skladnyky, metody otsiniuvannia. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 45, 30–41. <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-45-4>

6. Simavin, P., & Ivashchenko, O. (2024). Intelektualnyi kapital pidpriemstva: sutnist poniattia ta osnovni oznaky. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoi asotsiatsii naukovtsiv. Serii: ekonomika, upravlinnia, bezpeka, tekhnolohii*, 3(3). <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-3-9>

7. Yavorska, O. V. (2020). Intelektualnyi kapital yak katalizator protsesiv intelektualizatsii pratsi bioekonomiky: yevropeiskyi dosvid. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 65(4), 88–99. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.04.088

8. Pryhodiuk, O., Martinovych, V., & Marchenko, O. (2025). Intelektualnyi kapital v systemi innovatsiino-investytsiinoho menedzhmentu promyslovykh pidpriemstv. *Rozvytok mista*, 4(08), 168–174. <https://doi.org/10.32782/city-development.2025.4-22>

9. Mann, R., & Shulha, O. (2024). Intelektualnyi kapital rehionu yak faktor innovatsiinoho rozvytku subiektiv hospodariuvannia. *Bulletin of Sumy National Agrarian University*, 1(97), 46–52. <https://doi.org/10.32782/bsnau.2024.1.8>

10. Pryimak, V., & Kornilova, I. (2025). Intelektualnyi kapital v epokhu shtuchnoho intelektu. *Ekonomika ta suspilstvo*, 71. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-55>

11. Arefiev, S., Lelechenko, A., Arefieva, O., & Piletska, S. (2024). Intelektualnyi kapital i yoho znachennia dlia zabezpechennia ekonomichnoi stabilnosti ta natsionalnoi bezpeky. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, 9(3), 208–214. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-3-36>

12. Turchina, S., & Azarov, V. (2024). Intelektualnyi kapital ta intelektualna vlasnist: vyznachennia i osoblyvosti rozvytku v umovakh hlobalnykh transformatsii. *Ekonomika ta suspilstvo*, 52. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-81>

13. Lukianenko, O., Dvornyk, I., & Kolehko, D. (2018). Intelektualnyi kapital v strukturi hlobalnoi ekonomiky. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, 1(18), 88–108.

14. Porev, S. M., & Kolomytseva, O. V. (2021). Innovatsiinyi potentsial, intelektualnyi kapital i absorptyvna zdatsnist universytetiv u pidpriemnytskykh ekosystemakh. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, 62, 5–18. <https://doi.org/10.24025/2306-4420.62.2021.241798>

15. Stupniker, H. L., & Babenko, V. A. (2021). Intelektualnyi potentsial yak kliuchovyi chynnyk formuvannia intelektualnogo kapitalu ZVO Ukrainy. *Ekonomichnyi prostir*, 165, 91–95. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/165-16>

16. Khaustova, Ye. B. (2019). Metodolohichni osnovy rozvytku intelektualnogo kapitalu derzhavnoho zakladu vyshchoi osvity. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv.

17. Breus, S., & Chaika, A. (2025). Kontseptualni zasady vplyvu intelektualnogo kapitalu na ekonomichnu bezpeku systemy zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*, 80. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-132>

18. Komlichenko, O. O., & Rotan, N. V. (2021). Upravlinnia rozvytkom intelektualnogo kapitalu v zakladykh osvity. *Naukovi zapysky Maloi akademii nauk Ukrainy*, 3(19), 38–47. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2020-19-05>

Отримано: 26.12.2025

Прийнято до публікації: 14.01.2026

Опубліковано: 15.01.2026